

Skriving i norskfaget

- revidert læreplan, nye utfordringer?

Lærernes hus – 24.september 2013

Mette Haustreis

Ove Eide:

Henger skoleskriving og eksamensskrivning bedre sammen etter revidering av læreplanen?

- Revidert læreplan for norskfaget – utfordringar og mulegheiter

Et større fokus på skriving i skolen

- Stortingsmelding 22 – (2010-2011) Motivasjon- Mestring – Muligheter
- Strategi for ungdomstrinnet - Motivasjon og mestring for bedre læring: Felles satsing på klasseledelse, regning, lesing og **skrivning** (januar 2012)
- Oppdragsbrev 42-10 (desember 2010): KD ønsket en gjennomgang av læreplanen blant annet for å:
 - løfte fram de grunnleggende ferdighetene , deriblant skriving
 - synliggjøre progresjon i skrivemålene i samsvar med justeringene som ble foretatt for lesing i 2008.

Prinsipper for god skriveopplæring i alle fag:

1. Skrive mye i alle fag på fagets premisser og bruke skriving i kunnskapstilegnelsen
2. Bruke vurdering for læring til å fremme elevenes skriveutvikling
3. Gi elevene strategier som de kan ta i bruk når de skriver
4. Å gi rammer som støtte for elevenes skriving
5. Å skape et klasserom hvor man diskuterer tekst og skriving

(Utdanningsdirektoratet)

Hvilke elementer i skriveopplæringen gir høyest effekt?

- **Skrivestrategier:** Det å lære elever strategier for å planlegge, revidere og ferdigstille tekster, har svært høy effekt for kvaliteten på tekstene de skriver. Dette krever at læreren eksplisitt og systematisk lærer elevene strategier med det som mål at elevene på egen hånd tar dem i bruk.
- **Oppsummering:** Det å lære elever strategier for å oppsummere korte tekster som de leser, har svært høy effekt for evnen til å formulere seg konsistent og presist.
- **Samskriving:** Det å la elever samarbeide om å planlegge, skrive, revidere og ferdigstille tekster, har meget høy effekt for kvaliteten på tekstene de skriver.
- **Mål og formål med skrivingen:** Det at elevene har klare mål og har bevissthet om formålet med skrivingen, har meget høy effekt når gjelder kvaliteten på tekstene de skriver.

(Graham & Perin, 2007)

Hva har skjedd med skrivemålene på ungdomstrinnet?

Skrijving etter mønster
fra andre tekster

Respons og
videreutvikling av egne
tekster

Kriteriebasert
egen- og
hverandrevurdering

Sjangerbetegnelsene er
erstattet med
teksttypebegrepet

Skriving etter mønster fra andre tekster:

Skrive etter mønster av enkle eksempeltekster og ut fra andre kilder for skrijving (2. trinn)

Bruke ulike typer notater og eksempeltekster som grunnlag for egen skrijving (4. trinn)

Skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker (7. trinn)

Skrive ulike typer tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder (10. trinn)

Skrive tekster med tema og fagterminologi som er tilpasset eget utdanningsprogram, etter mønster av ulike eksempeltekster (Vg1 – studieforb. og Vg2 – yrkesfag)

Utfordring:

- Å finne gode eksempeltekster som kan brukes til ønsket nivå i opplæringa
- Å finne egnede eksempeltekster av ulike teksttyper
- Dette kan løses ved at man skriver en tekst sammen i klassen først. Da får man diskutert språk, form og innhold mens man skriver (samskriving)

Respons og videreutvikling av egne tekster:

Lytte, ta ordet etter tur og gi respons til andre i samtaler (2. trinn)

Lese, reflektere over og samtale om egne og andres tekster (4. trinn)

Gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemeldinger (7. trinn)

Planlegge, utforme og bearbeide egne tekster manuelt og digitalt, og vurdere dem underveis i prosessen ved hjelp av kunnskap om språk og tekst (10. trinn)

Lytte til, vurdere og gi veiledende tilbakemelding på andres muntlige presentasjoner (VG2- studieforb.)

Kriteriebasert egen- og hverandrevurdering:

Vurdere andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier (7. trinn)

Gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemeldinger (7. trinn)

Vurdere egne og andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier (10. trinn)

Vurdere og revidere egne tekster ut fra faglige kriterier (VG1 studieforb. Og VG2 yrkesfag)

Teksttypebegrepet:

Skrive enkle **beskrivende** og **fortellende** tekster (2. trinn)

Skrive enkle **fortellende**, **beskrivende** og **argumenterende** tekster (4. trinn)

Skrive **fortellende**, **beskrivende**, **reflekterende** og **argumenterende** tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker (7. trinn)

Skrive **kreative**, **informative**, **reflekterende** og **argumenterende** tekster på hovedmål og sidemål med begrunnede synspunkter og tilpasset mottaker, formål og medium (10. trinn)

Skrive **kreative** tekster på hovedmål og sidemål med bruk av ulike språklige virkemidler (Vg1 studieforb. + Vg2 yrkesfag)

Skrive **kreative**, **informative** og **argumenterende** tekster, **utgreiinger**, **litterære tolkninger**, **drøftinger** og andre **resonnerende tekster** på hovedmål og sidemål (Vg2 studieforb.)

Skrive **kreative**, **informative** og **resonnerende tekster**, **litterære tolkninger** og **retoriske analyser** på hovedmål og sidemål med utgangspunkt i norskfaglige tekster (Vg3 studeforb.)

Skal vi ikke undervise i sjanger da?

- «Teksttyper», slik det er brukt i læreplanen, er et mer overordnet begrep, som viser til tekstens *funksjon* eller *formål*.
- Lærere må vurdere tekster i lys av skriveformålet og se sammenhengen mellom formål og form.
- Ønsker å komme bort fra et statisk sjangersyn, da skolesjangrene ofte ikke tar høyde for kreative sidesprang
- Likevel hensiktsmessig å vise *typiske* sjangertrekk innenfor de ulike sjangrene som ligger under de overordnede teksttypene
- Gir elevene større spillerom når de skal skrive tekster

Hvordan endrer dette skriftlig eksamen?

Eksempeloppgåve Eksempeloppgåve

2013

NOR0215 Norsk sidemål 10. trinn

Elevlar/elever og vaksne/voksne

Ein helt kan ha mange ansikt

Bilde: Øystein Runde, for Utdanningsdirektoratet, 2013

- Eksamen skal nå teste flere kompetansemål enn bare å skrive én tekst hver av dagene.
- Eksempeloppgaven 2013 viser vei for kommende eksamensoppgaver i norsk skriftlig:

- **Hovedmål**

Del A (obligatorisk):

Sammenlign en tekst og et bilde og pek på virkemiddelbruk.

Skriv en kort sammenhengende tekst.

Del B (velg én av oppgavene):

Skriv en lengre sammenhengende tekst

Vedlegg

Vedlegg 1

Til Kongen

Ditt løfte: Alt for Norge,
det har du trofast holdt.
Om vi stod frem på torget
og ropte på revolt,
om våre ord falt krasse,
deg ledet ingen vill!
Du hørte ingen klasse
men hele folket til!

Slik skal vår konge være,
så rolig og så rank!
Du er vår egen ære,
ulastelig og blank!
Selv på den tunge dagen,
da skjold og verge brast,
og da vår hær var slagen,
stod du fremdeles fast!

Mot usseldommen, sviket,
mot nidings leiesvenn
Står samlet hele riket:
Vi venter deg igjen!
Om våpenløse, svake,
vi holder ennå stand.
Vi venter deg tilbake;
her er ditt folk, ditt land!

Arnulf Øverland

Vi overlever alt. Dikt fra krigsårene
Aschehoug, 1945

Vedlegg 2

Lara Croft

Bildekilde: <http://www.creativeuncut.com/gallery-05/art/tr-lara-croft2.jpg>
(Læst ned 17.10.12)

- Sidemål

Del A1 (obligatorisk):

Oppsummere innholdet i en vedlagt tekst og tilpass det en annen mottaker

Del A2 (obligatorisk): Dikt

slutten på en vedlagt tekst og bruk ulike fortellerteknikker

Del B (velg én av oppgavene):

alle oppgavene oppmuntrer til å skrive informative, reflekterende, argumenterende tekster av mindre omfang

Vedlegg

Bli med på Ekstremsportveko!

Ekstremsportveko. Foto: Nils Erik Bjarholt / Ekstremsportveko [Glor versjon](#)

Skrive av: Line Lønning. Publisert 23.01.2013. Sist endra 30.01.2013.

Natur og Ungdom skal i år samarbeida med Ekstremsportveko, og du kan vere frivillig. Ekstremsportveko er ein festival som vert halden på Voss i juni kvart år, i år er datoen 23.-30. juni.

Frivillige frå Natur og Ungdom kjem til å ha ansvar for søppelplukking og søppelsortering under festivalen. Men me kjem òg til å ha stands der me informerer om natur- og miljø saker og kanskje får nokre nye medlemmer. Frivillige jobbar 8 timar i 3 dagar, for dette får du pass for heile veka. Med passet ditt kan du gjera mykje kjekt. Du kan dra på konsertane (om du er over 18), sjå på konkurransane, og du vil treffa mange hyggelege folk.

Dei som vil vera med, men ikkje har ein stad å bu på Voss, kan bu på campen. Dette er eit område som ligg på Blåmoen, ved flystripa. Om du er frivillig, får du ein spesialpris på 450 kr. På dagtid går det bussar opp og ned frå campen med ca. ein halvtimes/times mellomrom. Du må ta med telt sjølv, og du har tilgang til eit bygg med dusj og toalett. Her finn du meir [info om Campen](#).

Ekstremsportveko er ein veldig flott festival og konkurranse. Det kjem folk frå heile verda for å delta i konkurransane og for å høyra på konsertane. Under Ekstremsportveko konkurrerer dei i mykje spennande, til dømes kajaking, longboard og base. Om du vil lesa meir om dei forskjellige konkurransane og kva dei inneber, kan du gå inn på [Veko for Dummies](#).

Om du vil sjå kva Ekstremsportveko handlar om, finn du [videoar frå i fjor](#).

For meir info eller for å melde deg på, ta kontakt med [Sara Sivertsen Prestegard](#), Hordaland Natur og Ungdom
Tlf.: 47 85 44 04

Kjelde: <http://nu.no/hordaland/bli-med-oss-ekstremsportveko-gjor-105-105.html> - Lasta ned 07.06.13

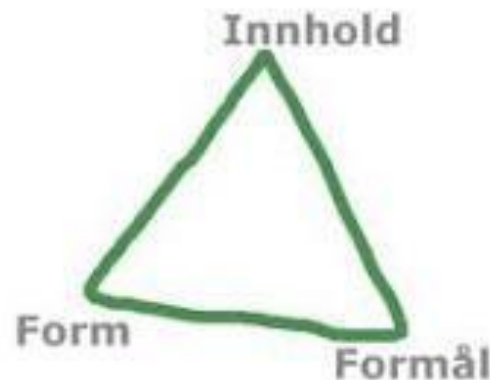
Omarbeidd av Utdanningsdirektoratet

Eksempeloppgåve/eksempeloppgåve august 2013

Side 8 av 8

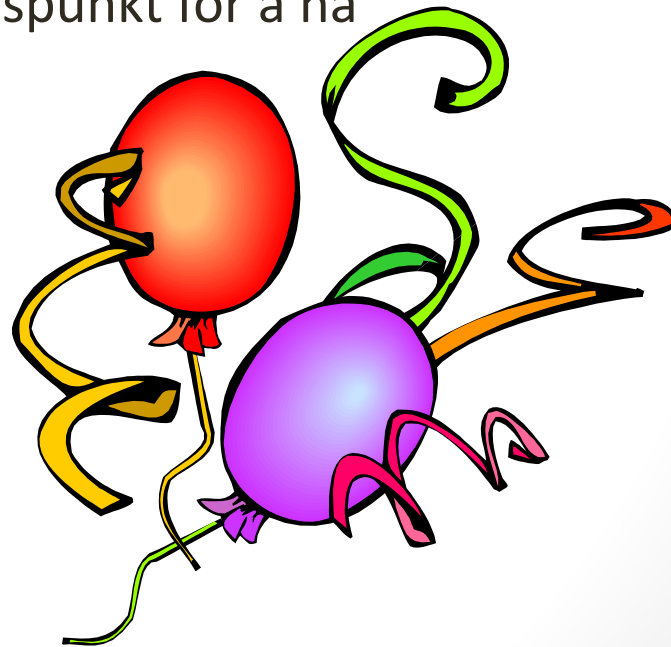
Skriveopplæring mot eksamen

- Viktig å gi elevene oversikt over de ulike teksttypene og hvilke sjangre man kan knytte til disse
- Viktig å trene elevene på å skrive kortere tekster av god kvalitet og struktur
- Viktig å jobbe med det komparative aspektet for å peke på virkemiddelbruk
- Viktig å trene elevene opp til å uttrykke seg presist om faglige emner

Prosjekt poplyrikk og grammatikk

- *hvordan gjøre mandag til en god dag?*
 - Spar de beste undervisningsopplegget til de målne elevene har størst motstand mot!
 - Bruk populærmusikk som utgangspunkt for å nå kompetansemålene

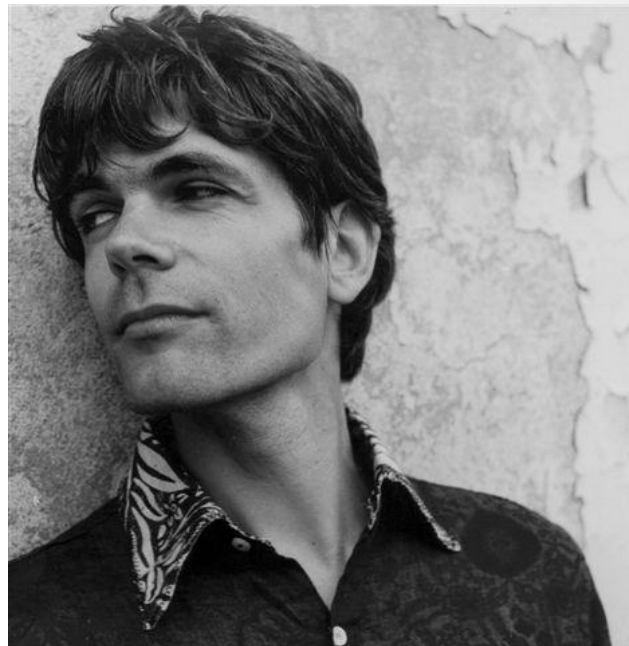
Én oppgave – fire kompetansemål:

- lese og analysere et bredt utvalg tekster i ulike sjangere og medier på bokmål og nynorsk og formidle mulige tolkninger
- uttrykke seg med et variert ordforråd og mestre formverk, ortografi og tekstbinding
- beherske grammatiske begreper som beskriver hvordan språk er bygd opp
- bruke grammatiske begreper til å sammenligne nynorsk og bokmål

Å kunne æ skrive

Lars Bremnes

Å kunne æ skrive på himmeln
så skreiv æ ditt navn
Og hvis mitt liv va ei skute
sku du ha vært mi havn.
Å kunne æ hente ned skyan
og re dæ ei seng
og dette fjellet va et flygel,
så spelte æ Chopin

Oppgave 1:

- Tolk teksten. Hva handler sangen om?

- Kompetansemål:

lese og analysere et bredt utvalg tekster i ulike sjangere og medier på bokmål og nynorsk og formidle mulige tolkninger

Oppgave 2:

- Velg ut ett av versene og oversett det både til bokmål og nynorsk
- Kompetansemål:
uttrykke seg med et variert ordforråd og mestre formverk, ortografi og tekstbinding

Oppgave 3:

- Hvilke ord forandrer seg i oversettelsen mellom dialekt, bokmål og nynorsk?
- Kompetansemål:
beherske grammatiske begreper som beskriver hvordan språk er bygd opp

Oppgave 4:

- Skriv en kort informativ tekst hvor du forklarer forandringene ved hjelp av grammatiske begreper (ordklasser, bøyning og endelser, genitiv osv.)
- Kompetansemål:
bruke grammatiske begreper til å sammenligne nynorsk og bokmål

Andre egnede oppgaver

– som gjerne kan brukes i alle fag:

- Oppsummere innholdet i en tekst og integrere kilden som er brukt ved å referere eller sitere
- Skrive innledninger og avslutninger
- Skrive for å forklare (f.eks. skrive en e-post til en venn og forklare hvorfor vi har to likestilte skriftspråk i Norge i dag)
- Skrive for å sammenligne (uttrykke forskjeller f.eks. mellom bok og film, mellom to tekster osv.)
- Forklare med egne ord hva ord og begreper betyr og gi eksempler på hvordan de brukes
- Skrive logg/refleksjonsnotat

Er det blitt bedre sammenheng mellom opplæring og eksamen?

- Eksamensskrivninga henger mye bedre sammen med skrivinga av korte tekster som elevene vanligvis skriver i undervisninga
- Teksttypebegrepet åpner opp for at kortere tekster kan skrives på eksamen

Den store utfordringene til våren blir:

Hvordan skal vi vurdere disse tekstene?